

PUDASJÄRVI 84

Kohteen nimi:	Kangaslampi
MJ-rekisteritunnus:	615010084
Määrittely:	Kivikautinen asuinpaikka, asumuspainanteita, 6-9 kpl. Historiallisen ajan asuinpaikka, tupasijoja, kiukaita
Peruskartta:	3513 09 Kollaja
Uudet keskikoordinaatit:	
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241210, E 482585
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244241, i = 3482751, z = n. 112

Pudasjärven Kollajalle suuntauneen viikonloppureissun aikana päätettiin pikaisesti pysähtyä vanhastaan tunnetulle Kangaslammen kivikautiselle asuinpaikkakohteelle ja tarkastaa gps-laitteella paikalla olevien asumuspainanteiden sijainti. Pysähdys venyi hieman aiotusta, sillä asumuspainanteiden lisäksi tavattiin heti näiden pohjoispuolelta kolme ehjää ja kaksi äestettyä kiuasta.

Paikalla laskettiin ainakin kahdeksan asuinpainannetta. Näistä kolme eteläisintä (painanteet 1-3) vastaavat vuoden 2011 inventointia, mutta näiden pohjoispuolella vuoden 2011 painanteiden 4 ja 5 vaiheilla on ainakin yksi, mahdollisesti jopa kaksi asumuspainannetta. Gps-mittausten vastaavuus ja tarkkuus eivät täysin riitä identifioimaan painanteita. Näistä runsaat 10 metriä länteen on vielä hyvin epämääräinen painauma, jonka luonne jäi kuitenkin avoimeksi. Huomattava on painanteista 4 ja 5 noin 20–40 metriä pohjoiseen äestetyllä alueella olevat kaksi painannetta, joiden perusteella kohteen kivikautinen asuinpaikka jatkuu vielä 20–30 metriä pohjoisemmas.

Asumuspainanteille mitattiin seuraavat sijainnit:

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241157, E 482572	(= 3/2011)
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244188, i = 3482738, z = n. 112	
Ala noin 5 x 5–7 m epämääräinen		
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241162, E 482568	(= 2/2011)
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244193, i = 3482734, z = n. 112	
Halkaisija noin 4–5 metriä, syvyys 40 cm		
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241174, E 482588	(= 1/2011)
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244205, i = 3482754, z = n. 112,5	
Ala noin 5 x 6 m syvyys 30–40 cm		
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241190, E 482593	(= 5/2011?)
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244221, i = 3482759, z = n. 112,5	
Ala noin 4 x 5 m syvyys 40 cm, tieltä rantaan johtavan polun pohjoispuolella		
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241193, E 482586	(= 4/2011?)
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244224, i = 3482752, z = n. 112,5	
Ala noin 5–6 x 4–5 m syvyys 40		
ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit	N 7241196, E 482592	
Koordinaatit (YKJ):	p = 7244227, i = 3482758, z = n. 112,5	
Ala noin 4–5 x 10 m, syvyys 40–50		

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241213, E 482590
Koordinaatit (YKJ): p = 7244244, i = 3482756, z = n. 112,5
Ala noin 4 x 6–7 m, syvyys noin 40 cm, äestetty.

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241227, E 482589
Koordinaatit (YKJ): p = 7244258, i = 3482755, z = n. 112,5
Ala noin 4 x 6 m, äestetty

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241196, E 482575
Koordinaatit (YKJ): p = 7244227, i = 3482741, z = n. 112
Epämääräinen painauma

Sekä vuoden 1998 että 2011 inventoinneissa on jäänyt huomaamatta Viisi alueella olevaa kiuasta, joista ainakin yhteen liittyy selvästi havaittava rakennuksen pohjarakenne eli ainakin se voidaan mainita tupasijana. Kiukaista kaksi on äestettyä ja kolme ehjää, ainakin yksi ehjistä on selvä tupasija. Äestys on tapahtunut vuoden 1998 jälkeen, arviolta vajaat kymmenen vuotta sitten.

Tupasija A

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241236, E 482587
Koordinaatit (YKJ): p = 7244267, i = 3482753, z = n. 112,5
Tupasija, jonka kaakkoisnurkassa alaltaan noin 2 x 2 oleva kiuaskiveys, jonka korkeus on noin 40–50 cm. Kiveykseen liittyy noin 15 cm korkeana sammalpeitteisenä ”korokkeena” erottuva tupasijan hahmo. Äestysurat kulkevat aivan tupasijan vierestä sen itäpuolella.

Kiuas/Tupasija B

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241236, E 482571
Koordinaatit (YKJ): p = 7244267, i = 3482737, z = n. 112,5
Tupasijasta A noin 15 metriä länteen on kooltaan tupasijan A kiuasta vastaava kiuaskiveys. Sammalen peittämän kiukaan eteläpuolella on matala kuopanne. Kiukaan ja kuopanteen ulkoreunojen etäisyys on viitisen metriä, joten kuopan voisi tulkita kiuastuvan lattian alaiseksi kellari-/säilytyskuopaksi. Pintatarkastelussa ei kuitenkaan ollut havaittavissa jälkiä seinistä, multapenkoista tai perustuskivistä.

Kiuas / Tupasija C

ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit N 7241255, E 482569
Koordinaatit (YKJ): p = 7244286, i = 3482735, z = n. 112,5
Kolmas edellisten kaltainen kiuas sijaitsee tupasijasta A viitisentoista metriä pohjoisluoteeseen lähellä kosteikon rajaa. Sen koillispuolella on pieni kuoppa.

Näiden ehjien kiukaiden/tupasijojen lisäksi tavattiin aivan äestetyt alueen länsireunalta kaksi mahdollista kiuasjäännöstä. Tupasijasta A vain noin 4–5 metriä itäkoilliseen on rikkinäiseksi äestetty palaneiden kivien keskittymä. Tupasijasta A noin 11–12 metriä pohjoiseen on vastaavanlainen, hieman suurempi, palaneiden kivien keskittymä. Kummankaan ympärillä ei ollut havaittavissa jälkiä rakenteista ja äestysurat umpeutuneet.

Kivisten kiuasraunioiden lisäksi alueella oli ainakin yksi kiuasmainen kohouma, joka tunnusteltaessa osoittautui vanhaksi sammaloituneeksi muurahaiskeoksi.

Kaikkienensa alue on siis aiempaa laajempi moniperiodinen asuinpaikka, jolla on mittaa pohjois-eteläsuunnassa ainakin noin 110 metriä. Havaitut rakenteet sijaitsevat 112,5 korkeuskäyrän tuntumassa, sen molemmin puolin. Asuinpaikan etelä- ja keskiosa on kivikautista asuinpaikkaa, vuoden 2011 tehdyn keramiikkalöydön perusteella kampakeramiikan ajalta. Kohteen pohjoisosa puolestaan on historialliselta ajalta, aikaisintaan se lienee keskiaikainen, mutta voi olla nuorempikin. Vastaavaa tupasijarypystä ei allekirjoittaneella ole tiedossa Pohjois-Pohjanmaan alueelta.

Kohde tarkastettu 11.8.2012

Aiemmat tutkimukset: Inv. 1998 M. Sarkkinen
 Inv. 2011 P. Häkälä

Aiemmat löydöt: KM 39038:1-5

Kuvat: PPM DG VH 7:2012:14:01-17

Oulussa 4.9.2012

Mika Sarkkinen
tutkija
Pohjois-Pohjanmaan museo

Asumuspainanteet merkitty vihreillä palloilla ja ehjät tupasijat/kiukaat punaisilla palloilla

Etualalla eteläisempi äestetty kiuas, takana ehjä tupasija A kiukaineen.
(Kuva: Sarkkinen, PPM DG VH 7:2012:14:15)